

Resum Tema 3

En aquest tema hem començat a estudiar la mesura del benestar associat al funcionament dels mercats.

1. La mesura del benestar

La mesura que hem escollit és el que anomenem *excedent* i que de forma genèrica (pel cas dels consumidors) podem definir com la diferència que hi ha entre la valoració privada (el valor que assignem al consum d'una determinada unitat d'un bé concret) i la valoració pública (el preu que en paguem). Pel cas dels productors podem definir el seu excedent com la diferència entre el que cobren efectivament per cada unitat, i el que els hi hauriem de donar per que efectivament estiguessin disposats a vendre cada una de les unitats que finalment acaben venent.

Gràficament, l'excedent del consumidor és l'àrea que hi ha entre la corba de demanda i el preu que paga el consumidor, i l'excedent del productor és l'àrea que hi ha entre la corba d'oferta i el preu que reben els productors. La suma dels dos excedents consisteix l'excedent agregat associat al mercat del bé que estiguem estudiant.

Observacions interessants (1):

1. L'excedent del consumidor és una mesura dels euros que els consumidors estalvien en el mercat, ja que per cada unitat que consumeixen (excepte per la darrera), la seva valoració privada és més gran que el que efectivament acaben pagant (el preu).
2. L'excedent del productor és una mesura en euros de l'excés de retribució que el productor reb per cada unitat, ja que per cada unitat, el productor reb un pagament superior al que li calia per tal que estigués disposat a aportar-la al mercat.
3. L'excedent del consumidor augmenta a mida que el preu que paga és menor, i l'excedent del productor augmenta a mida que el preu que reb és major.

2. Efectes dels impostos

Per estudiar els efectes que provoca la introducció d'un impost en un mercat utilitzarem:

- El concepte d'equilibri en un mercat: el preu p^* tal que $q^d(p^*) = q^s(p^*)$, de forma que ni sobren ni falten unitats del bé.
- Els excedents dels consumidor i del productor.
- l'elasticitat preu de l'oferta ($\epsilon_p^s(p)$) i la demanda ($\epsilon_p^d(p)$).

Quan introduïm un impost/subsidi, el preu que paguen els consumidors ja no coincideix amb el que reben els productors:

$$p^c = p^p + \tau, \quad (1)$$

de forma que un impost correspon a $\tau > 0$, de forma que $p^c > p^p$, i un subsidi a $\tau < 0$, de forma que $p^c < p^p$. Amb els impostos, per tant, no ens podem oblidar de l'equació (1), la qual cal que tinguem en compte juntament amb les equacions corresponents a la corba de demanda i d'oferta, les quals ara depenen explícitament i respectivament dels preus que paguen els consumidors i dels preus que reben els productors: $q^d(p^c)$ i $q^s(p^p)$. Per tant, la definició d'equilibri quan tenim impostos/subsidis es p^c i p^p tals que $q^d(p^c) = q^s(p^p)$.

Quan introduïm un impost ($\tau > 0$), observem un augment en el preu que paguen els consumidors, i una disminució en el preu que reben els productors de forma que també tenim :

- una disminució a l'excedent del consumidor,
- una disminució a l'excedent del productor.

Una part de les disminucions en els excedents simplement es converteixen en recaptació pel govern, de forma que, de fet, la introducció de l'impost té un efecte redistributiu sobre els excedents (ara, part dels excedents dels consumidors i dels productors va a parar a mans del govern).

Observacions interessants (2):

1. L'equilibri del mercat, $(p_\tau^c, p_\tau^p, q_\tau^*)$ és independent de si l'impost el paguen els consumidors o si el paguen els productors. És a dir, en equilibri la diferència entre p_τ^c i p_τ^p només depend del valor τ , i per tant, és independent de qui paga els impostos. Com veurem, però, això no vol dir que un impost tingui el mateix efecte sobre els compradors que sobre els venedors.
2. La recaptació és zero quan l'impost és zero.
3. Al principi, augmentar lleugerament l'impost dóna lloc a augmentos a la recaptació.
4. Hi ha un impost τ^* tal que dóna lloc a la recaptació màxima. Continuar elevat els impostos per sobre de τ^* dóna lloc a disminucions a la recaptació (igual que disminuir els impostos per sota de τ^*).

De la relació anterior entre recaptació i impost en diem Corba de Laffer.

4. Si definim l'excedent agregat després d'impostos com la suma de l'excedent del consumidor més el del productor (ambdós després d'impostos), més la recaptació del govern, resulta que amb la introducció de l'impost es produeix una *pèrdua irrecuperable d'eficiència* (PIE):

$$\text{PIE} = \text{Exc. Ag. abans d'impostos} - \text{Exc. Ag. després d'impostos}$$

Aquest fet implica que l'estat pot efectivament recaptar recursos i utilitzar-els pel que cregui més convenient i profitós, i malgrat la seva bona voluntat, recaptar impostos porta a disminucions en el benestar en els mercats on es recapten: l'efectivitat de l'acció de l'estat té límits que no pot superar.

3. Incidència de l'impost

Diem que la *incidència dels impostos* és la disminució que ocasionen en els excedents. Utilitzem la incidència per comprendre com es reparteix l'efecte d'introduir un impost en un merat concret.

En general diem que el costat més inelàstic del mercat pateix més la incidència dels impostos. La raó és que amb corbes inelàstiques les variacions en el preu donen lloc a variacions a la quantitat més petites que les corbes més elàstiques. Pensem per exemple en la demanda dels béns adictius: encara que hi hagi grans increments en el preu, la quantitat demandada varia molt poc. Passa una cosa semblant amb la demanda de béns pels que no hi ha substitutius propers: la benzina i l'energia en general, determinats medicaments, etc. Per tant, l'excedent del costat inelàstic del mercat es redueix més que el del costat elàstic, de forma que un impost tindrà efectes negatius majors sobre els consumidors si la seva demanda és relativament més inelàstica que l'oferta, o sobre els productors si l'oferta és relativament més inelàstica que la demanda.

4. Altres mesures de política econòmica

Finalment, en aquest tema hem repassat breument la introducció de preus màxims i mínims. Recordeu que els preus màxims només són efectius quan el preu d'equilibri en el mercat seria superior al propi preu màxim, i que els preus mínims només són efectius quan el preu d'equilibri en el mercat seria inferior al propi preu mínim.